

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Brugseweg 1 (Langemark-Poelkapelle, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2020L27
December 2020 – Maart 2021

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog: Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Programma van maatregelen.....	6
1.1	Administratieve gegevens	6
1.2	Synthese.....	8
1.3	Gemotiveerd advies.....	9
1.3.1	Volledigheid van het gevoerde onderzoek	9
1.3.2	Aanwezigheid van een archeologische site	11
1.3.3	De waardering van de archeologische site:	11
1.3.4	Impactbepaling	11
1.3.5	De bepaling van de maatregelen.....	12
1.4	Programma van Maatregelen	12
1.4.1	De aanleiding van het vooronderzoek.....	12
1.4.2	Bepalen van de onderzoeksstrategie	12
1.4.3	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	12
1.4.4	Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	14
1.4.5	Onderzoeksstrategie en -methode.....	14
1.4.6	Onderzoekstechnieken	15
1.4.7	Eventuele afwijkingen van de CGP	16
1.4.8	Noodzakelijke competenties van de uitvoerders	16
1.4.9	Vondsten.....	17
1.5	Conclusie	17
2	Bibliografie.....	18

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).	7
Figuur 2: Voorstel proefsleuven weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).	16

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
--	---

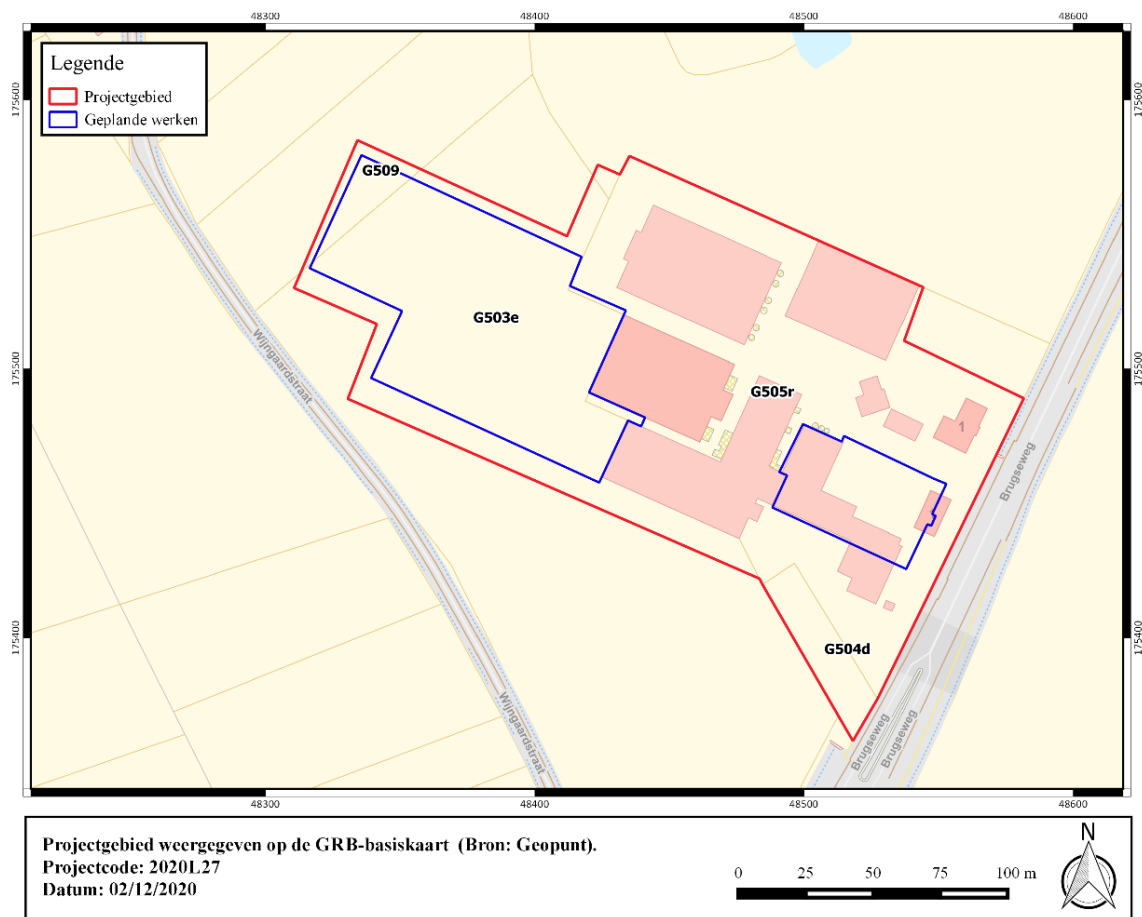

1 Programma van maatregelen

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069	
b) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Ruben Willaert NV Ten Briele 14 bus 15 8200 Sint-Michiels-Brugge	
c) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Langemark-Poelkapelle
	Deelgemeente	Langemark
	Postcode	8920
	Adres	Brugseweg 1 8920 Langemark
	Toponiem	Brugseweg 1
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 48256$ $Y_{\min} = 175360$ $X_{\max} = 48608$ $Y_{\max} = 175603$
d) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Langemark-Poelkapelle, Afdeling 1, Sectie G, nr's: 509, 503 ^e , 505r, 504d Figuur 1	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

1.2 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van nieuwe stallen met bijhorende infrastructuur aan de Brugseweg in Langemark. De geplande werken hebben betrekking op een gecombineerde oppervlakte van 9563 m². Het grootste deel van het projectgebied (7603m²) is op heden in gebruik als akkerland. Het andere deel, tegen de straatzijde, is ca. 1960 m² groot en is integraal bebouwd en verhard. Ongeveer 710 m² hiervan is onderkelderd. In de zuidwestelijke hoek van het terrein bevindt zich de Britse militaire begraafplaats 'Seaforth Cemetery Cheddar Villa'. Ter hoogte van de geplande stallen en aangrenzende biobedden wordt een kelder voorzien tot 2 m-mv.

Het onderzoeksgebied bevindt zich op een westelijke uitloper van de Rug van Westrozebeke die zich uitstrekt van Esen tot Zillebeke. De heuvelflank wordt ten zuidwesten van het onderzoeksgebied ingesneden door de Zwaanhofbeek en in het noordoosten door de Martjenvaart. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op de Tertiaire afzettingen. De bodemkaart geeft aan dat het Pleistoceen dek lokaal relatief dun kan zijn waardoor dit reeds is opgenomen in de bouwvoor. Daarnaast kan afgeleid worden dat de terreinen relatief nat zijn, vermoedelijk door de ondiepe aanwezigheid van Tertiaire klei.

De cartografische bronnen wijzen op een open en rurale omgeving. Dit landelijke karakter is tot op heden bewaard gebleven. Op de Ferrariskaart is te zien dat het terrein in gebruik is als akkerland en boomgaard. Net ten noorden van het terrein is een omwalde hoeve afgebeeld, een 300-tal meter ten westen van het terrein is het dubbel omwalde 'Chateau du Langhemarq' weergegeven. Het verloop van de huidige Brugseweg en de Wijngaardstraat zijn reeds te herkennen. Op 19^e-eeuwse bronnen is weinig verandering op te merken. In het begin van de Eerste Wereldoorlog, na de IJzerslag, komt de frontlijn in een wijde boog ten oosten van Ieper te liggen. Het onderzoeksgebied bevindt zich dan ca. 3,5 km achter de geallieerde linies. In 1915, tijdens de Tweede Slag om Ieper, slagen de Duitse strijdkrachten de geallieerde stellingen in het noorden van de Ieperboog te doorbreken en op te rukken in zuidelijke richting. Britse, Franse en Canadese tegenaanvallen worden gelanceerd maar zijn weinig succesvol en leiden tot grote verliezen. Het onderzoeksgebied komt nu pal op de frontlijn te liggen. De vele slachtoffers worden voorlopig begraven ter hoogte van het projectgebied. Bij het bergen van deze begraafplaats werden 19 slachtoffers niet terug gevonden. Hun namen staan op gedenktekens in de huidige begraafplaats. Om eventueel aanwezig oorlogserfgoed in kaart te brengen werden er historische studies uitgevoerd op basis van militaire luchtfoto's en loopgravenkaarten. Hieruit blijkt dat de Duitse troepen na de Tweede Slag binnen de grenzen van het onderzoeksgebied verdedigingswerken beginnen aan te leggen. Er wordt een getande loopgraaf aangelegd die parallel loopt met de zuidwestelijke grens van het projectgebied. Ook worden er verbindingsloopgraven richting het noordoosten gegraven. Deze loopgraven raken later in onbruik. In het oosten van het terrein is op luchtfoto's die dateren van voor de Derde Slag om Ieper de ruïne te zien van een hoeve die door de Duitsers is versterkt en waar een bunker gebouwd is. Deze krijgt op Britse loopgravenkaarten de naam 'Cheddar Villa'. De bunker is tot op heden bewaard gebleven. Tijdens de Derde slag in 1917 schuiven de linies terug op richting het noordoosten. De functie van het terrein wijzigt en wordt door de Britse troepen als logistieke zone ingericht. Een luchtfoto uit 1918 toont de aanwezigheid van verschillende barakken en een smalspoor. Het terrein is tevens omgevormd tot een drassig kraterlandschap, het gevolg van hevige artilleriebeschietingen. In de lente van 1918 lanceren de Duitse strijdkrachten een laatste, wanhopig offensief. De frontlijn schuift opnieuw op tot tegen het projectgebied. De voormalige verbindingsloopgraaf 'California Drive' wordt door de Duitsers ingericht als gevechtloopgraaf, de bunker in de hoeve wordt terug in gebruik

genomen. Met het Bevrijdingsoffensief in de zomer en herfst van 1918 kwam een einde aan het conflict. De gegevens van de historische studie wijzen aldus op een beduidende trefkans inzake resten van zowel Duitse als Britse militaire infrastructuur en de aanwezigheid van stoffelijke resten van gesneuvelden uit zowel de Tweede als Derde Slag om Ieper.

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn verschillende archeologische vindplaatsen en indicatoren gekend. Dit betreft voornamelijk restanten die in verband gebracht kunnen worden met WOI. Bij grootschalig onderzoek naar aanleiding van de aanleg van een gasleiding werden aan de overzijde van de Wijngaardstraat een groot aantal structuren uit WOI in kaart gebracht. Tevens werden de stoffelijke resten van meerdere oorlogsslachtoffers geborgen. Hiervan kon één individu geïdentificeerd worden. Waarnemingen in de omgeving wijzen echter ook op bewoning tijdens de Romeinse periode. Bij onderzoek ten noordoosten van het terrein, richting het kanaal Ieper-IJzer, aan de Kleine Poezelstraat en Moortelweg te Pilkem werden, naast een groot aantal Britse schuilplaatsen uit WOI, een groot aantal bewoningssporen uit de Romeinse periode in kaart gebracht. Het grote aantal cartografische indicatoren van omwalde hoeves wijst ook op bewoning in de middeleeuwen.

Concreet dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat hoofdzakelijk uit erfgoed dat gekoppeld kan worden aan de Eerste Wereldoorlog. Onderzoek in de ruime omgeving heeft echter aangetoond dat sporen uit oudere perioden geenszins uitgesloten kan worden. Hoewel de omgeving ook gunstig geweest moest zijn voor rondtrekkende jager-verzamelaars tonen de historische luchtfoto's op het einde van de oorlog een volledig door artillerie omgewoeld terrein. De kans dat een kwetsbare artefactenconcentratie hier nog in-situ bewaard is gebleven is dan ook zo goed als onbestaande. Teneinde de aanwezigheid van ouder erfgoed in kaart te brengen, de bewaring van het gekarteerde erfgoed te evalueren en de impact van de geplande werken hierop in te schatten is een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk. Met betrekking tot de geplande werken ter hoogte van de bestaande stallingen, verhardingen en bebouwing wordt vanwege de aanwezige infrastructuur de kans op kenniswinst als te beperkt ingeschat.

1.3 Gemotiveerd advies

1.3.1 Volledigheid van het gevoerde onderzoek

Uit het bureauonderzoek blijkt een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De gegevens van de bureaustudie wijzen hoofdzakelijk op een trefkans inzake relict en stoffelijke resten uit de Eerste Wereldoorlog. De meest geschikte onderzoeksmethode met betrekking tot deze verwachting is een proefsleuvenonderzoek.

Volgende onderzoeksmethoden werden overwogen:

-gespecialiseerd archivalisch onderzoek: in specifieke gevallen is bijkomend bronnenonderzoek aangewezen. Deze vorm van verder doorgedreven archiefonderzoek heeft vooral betrekking op zeer specifieke contexten. Eén van de meest voorkomende voorbeelden waar doorgedreven archivalisch onderzoek nodig is betreft locaties binnen het frontgebied van de Eerste Wereldoorlog.

De historisch-cartografische bronnen reflecteren een open en landelijke omgeving die tot op de dag van vandaag voor een groot deel bewaard is gebleven. Het terrein lag echter tijdens de Eerste Wereldoorlog op de frontlijn. In functie van oorlogserfgoed werd een studie opgemaakt

op basis van luchtfoto's en militaire kaarten. Hieruit blijkt vooreerst de zeer grote trefkans inzake oorlogsslachtoffers. Binnen de grenzen van het projectgebied bevond zich een militaire begraafplaats waarbij niet alle slachtoffers zijn terug gevonden bij herbegraving. Daarnaast dient evenzeer rekening gehouden te worden met gesneuvelden uit de Eerste en Tweede Slag die nooit terug gevonden zijn. Tevens zijn verschillende gevechts- en verbindingsloopgraven in kaart gebracht, evenals een smalspoor, communicatielijn, Britse barakken en een Duitse bunker binnen de ruïnes van een oudere hoeve. Ook dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van een (beduidende) hoeveelheid oorlogsmunitie.

-landschappelijk bodemonderzoek: een landschappelijk bodemonderzoek kan altijd zinvol zijn indien een complexe landschappelijke situatie en bijgevolg een complexe bodemopbouw vermoed wordt.

De bodemkaart geeft aan dat het sediment bestaat uit zandleem, plaatselijk kan het Pleistoceen dek relatief dun zijn. Het is echter weinig zinvol om door middel van een landschappelijk bodemonderzoek de bewaringscondities m.b.t. artefactensites te evalueren. De militaire luchtfoto's tonen een terrein dat door het graven van verdedigingswerken en zware artilleriebombardementen herschapen is tot een kraterlandschap. De kans dat artefactenconcentraties hier nog in-situ zijn bewaard is zo goed als onbestaand. De bodemopbouw en de relatie met aanwezige relictten kan in een ruimer en duidelijker kader geëvalueerd worden door middel van gerichte profielkolommen binnen het proefsleuvenonderzoek. Een voorafgaand landschappelijk bodemonderzoek zal in dit geval niet leiden tot enige kenniswinst of een verfijnde onderzoeksstrategie.

-geofysisch onderzoek: een geofysisch onderzoek heeft in hoofdzaak als doel om, zonder ingreep in de bodem, grotere ondergrondse anomalieën in kaart te brengen. In hoofdzaak betreft het structuren zoals funderingen of ovens. Ook kunnen sterke verschillen in bodemsamenstelling door middel van deze onderzoeksmethode gevat worden.

De kans dat een geofysisch onderzoek een meerwaarde is voor het proefsleuvenonderzoek en kan nog kan leiden tot kenniswinst is te beperkt. Aanwezige relictten kunnen door middel van het proefsleuvenonderzoek in kaart gebracht worden.

-verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek: een verkennend archeologisch onderzoek heeft als doel eventuele bewaarde artefactensites in kaart te brengen door middel van een extensief boorgrid. In geval van een positieve waarneming kan met behulp van een waarderend booronderzoek in een intensiever grid de artefactenconcentratie gelokaliseerd en afgebakend worden. Op basis van de resultaten van deze booronderzoeken kan overgegaan worden tot de aanleg van proefputten om de onderzoeksstrategie te optimaliseren of een opgraving in functie van een artefactensite.

Vanwege de zware artilleriebombardementen en de graafwerken tijdens de Eerste Wereldoorlog is er niet langer een verwachting inzake bewaarde artefactensites binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. Vanwege dit gebrek aan mogelijke kenniswinst wordt verder onderzoek door middel van archeologische boringen als weinig zinvol beschouwd.

-veldkartering: een veldkartering of “field-walking” bestaat uit een systematische visuele inspectie van een terrein en het inventariseren van eventuele oppervlaktevondsten. Deze prospectiemethode wordt aangewend op terreinen die een zekere mate van oppervlaktebewerking kennen, dus hoofdzakelijk op akkers. De kartering wordt gewoonlijk uitgevoerd in parallelle raaien met een regelmatige tussenafstand. Afhankelijk van het karakter van het gerecupereerde vondstmateriaal kunnen mogelijk gerichtere keuzes gemaakt worden in de te volgen onderzoeksstrategie op een terrein.

Hoewel het terrein gedeeltelijk in gebruik is als akkerland wordt de uitvoering een veldkartering weinig zinvol beschouwd. Vanwege de zware beschietingen is de herkomst van eventueel aanwezig oppervlaktemateriaal zeer twijfelachtig.

-proefsleuven: een proefsleuvenonderzoek heeft als doel het terrein steekproefsgewijs archeologisch te inventariseren en op basis van objectieve waarnemingen uitspraken te doen over de aanwezigheid van ondergronds erfgoed binnen het onderzoeksgebied en de impact van de geplande werken hierop.

De gegevens van het bureauonderzoek en de historische studie wijzen hoofdzakelijk op de aanwezigheid van erfgoed de Eerste Wereldoorlog. De meest geschikte onderzoeksmethode met betrekking tot deze vorm van archeologisch erfgoed is een proefsleuvenonderzoek. Op deze wijze kan eventueel aanwezig erfgoed in kaart gebracht worden, de bewaringstoestand geëvalueerd en de impact van de geplande werken hierop bepaald.

1.3.2 Aanwezigheid van een archeologische site

De gegevens van de historische studie wijzen op de aanwezigheid van verschillende structuren uit WOI. De bewaring van deze structuren is echter ongekend. Tevens kan de aanwezigheid van ouder erfgoed niet uitgesloten worden. Teneinde de bewaring van gekarteerd erfgoed te evalueren, de aanwezigheid van ouder erfgoed in kaart te brengen en de impact van de geplande werken hierop te bepalen is een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk

1.3.3 De waardering van de archeologische site:

Niet van toepassing, cf. punt 1.3.2

1.3.4 Impactbepaling

Het bodemarchief dient eerst geïnventariseerd te worden voor de impact van de geplande werken op eventueel aanwezig erfgoed kan bepaald worden, cf. punt 1.3.2.

1.3.5 De bepaling van de maatregelen

De maatregelen kunnen pas bepaald worden na uitvoering van het proefsleuvenonderzoek. Enkel zo kan een duidelijke inschatting gemaakt worden inzake de aanwezigheid van archeologisch erfgoed en de impact van de geplande werken hierop cf. 1.3.2.

1.4 Programma van Maatregelen

1.4.1 De aanleiding van het vooronderzoek

Cf. supra, punt 1.3.6 Verslag van Resultaten.

1.4.2 Bepalen van de onderzoeksstrategie

De keuze voor de beschreven onderzoeksmethode werd afgetoetst aan de vier criteria opgenomen in de Code van Goede Praktijk.

-mogelijk: na de sloop van de aanwezige bebouwing worden geen obstakels voorzien waardoor de prospectie niet uitgevoerd kan worden.

-nuttig: gelet op de beschreven verwachting is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte manier om archeologische resten in kaart te brengen om zo de impact van de geplande werken hierop te kunnen bepalen.

-schadelijk: de mate van spoorbewerking tijdens een proefsleuvenonderzoek is normaliter beperkt, hierdoor blijven eventueel aanwezige relictten bewaard voor verder onderzoek.

-noodzakelijk: de geplande werken impliceren een substantiële ingreep in de bodem over quasi de volledige oppervlakte van het onderzoeksgebied. Hierdoor moet uitgegaan worden van een scenario waarbij in-situ bewaring niet mogelijk is.

1.4.3 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doel van de terreininventarisatie is een inschatting maken van aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied en de impact van de geplande werken hierop. Van belang hierbij is dat minstens volgende onderzoeksvragen beantwoord worden.

-wat zijn de waargenomen bodemhorizonten?

-wat is de diepteligging van het archeologisch leesbaar niveau?

-hoe verhouden de bodemkundige waarnemingen zich tot de gegevens van de Quartairgeologische kaart en de bodemkaart?

-in hoeverre is de bodemopbouw nog intact? is er sprake van verstoring? wat is de impact van de bebouwing en sloop op het bodemarchief?

-zijn er nog bodemsporen aanwezig die dateren van voor de Eerste Wereldoorlog? In welke mate zijn ze natuurlijk of antropogeen? Beschrijf.

-wat is de bewaringstoestand van deze sporen?

-kunnen de bodemkundige vaststellingen gerelateerd worden aan de eventuele afwezigheid van oudere antropogene sporen?

-wat is de relatie tussen de bodem, het landschap en de waargenomen relictten?

-maken de oudere sporen deel uit van één of meerdere structuren, is er een ruimtelijk verband?

-kan op basis van het gerecupereerde materiaal een uitspraak gedaan worden over datering of fasering? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

-kan op basis van de waargenomen archeologische fenomenen een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de menselijke aanwezigheid?

-zijn er indicaties die wijzen op de inrichting van een erf of nederzetting? Wijzen de sporen op artisanale activiteiten?

-zijn er indicaties voor de inrichting van een funeraire ruimte? wat is de omvang? hoeveel niveaus? geschatte aantal individuen?

-hoe verhouden de terreinwaarnemingen zich tegenover de gekarteerde WOI-structuren? Wat is de bewaringstoestand van dit oorlogserfgoed?

-zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van inhumaties of gesneuvelden?

-wat betekenen de gegevens mogelijk voor een aanvulling van kennisleemtes van de lokale en regionale ontwikkeling en geschiedenis?

-voor waardevolle vindplaats(en) die bedreigd worden door de geplande werkzaamheden: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (m.a.w. is behoud in situ mogelijk)?

-voor bedreigde waardevolle vindplaatsen die niet in-situ bewaard kunnen blijven:

- wat is de ruimtelijke afbakening (in X, Y en Z coördinaten) van de zone(s) voor vervolgonderzoek?

- welke aspecten verdienen bijzondere aandacht?

- welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?

- zijn er voor de beantwoording van de vraagstelling(en) natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke types staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

1.4.4 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Tot op heden werd reeds een bureauonderzoek en historische studie opgemaakt met betrekking tot het projectgebied te Langemark (projectcode 2020L27). Hieruit kon een trefkans inzake erfgoed uit de Eerste Wereldoorlog afgeleid worden.

1.4.5 Onderzoeksstrategie en -methode

De meest geschikte onderzoeksmethode met betrekking tot de beschreven verwachting is een proefsleuvenonderzoek. Deze terreininventarisatie dient een statistisch representatief deel van het terrein te onderzoeken. De uitvoering van het proefsleuvenonderzoek heeft betrekking op het terreindeel dat in gebruik is als akkerland. Ter hoogte van de bestaande bebouwing en verharding worden bijkomende onderzoeksdata weinig zinvol geacht. Ter hoogte van de bestaande kelders kan redelijkerwijs aangenomen worden dat het bodemarchief is verstoord, de aanwezige bebouwing en verharding zal ongetwijfeld bijgedragen hebben tot de plaatselijke fragmentatie van het bodemarchief. Vanwege dit gegeven, in combinatie de beperkte oppervlakte van deze zone, wordt de kans op wezenlijke kenniswinst bij verder proefsleuvenonderzoek als te beperkt ingeschat.

De proefsleuven worden aangelegd in een regelmatig patroon met een tussenafstand van maximaal 15m. Het proefsleuvenonderzoek kan pas uitgevoerd worden na de sloop van de aanwezige bebouwing. Deze sloopwerken mogen niet dieper reiken dan de aanwezige vloerplaten. Eventueel aanwezige funderingen blijven behouden teneinde het bodemarchief niet verder te beschadigen.

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem wordt als succesvol beschouwd indien er een de onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden en het rapport wordt opgeleverd.

Indien tijdens het proefsleuvenonderzoek, tegen verwachtingen in, toch aanwijzingen voor de aanwezigheid van een artefactensite worden waargenomen, dient de onderzoeksmethode aangepast te worden. Het proefsleuvenonderzoek dient gestaakt te worden. Alle vondsten worden ingemeten en voorgelegd aan een materiaaldeskundige, opdat een verdere waardering van de vindplaats kan plaatsvinden (d.m.v. een waarderend archeologisch booronderzoek gecombineerd met bijkomende aardkundige waarnemingen in functie van bewaringscondities). Hierbij wordt verwezen naar de bepalingen rond steentijdvindplaatsen en relevante onderzoeksmethodes in de Code van Goede Praktijk. Vóór het eigenlijke terreinwerk aanvangt bekomt de veldwerkleider de nodige leidingplannen. Deze plannen dienen continu aanwezig te zijn gedurende de uitvoering van het archeologisch onderzoek.

Vanwege de ligging op de frontlinie dient bij werkzaamheden op het terrein rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van niet-ontplofte geschutsmunitie. Bij voorkeur worden de machinale graafwerken begeleid door een OCE-deskundige, teneinde de fysieke integriteit van het uitvoerend personeel te garanderen. Vanwege de trefkans inzake de resten van oorlogsslachtoffers dient verwezen te worden naar de richtlijn ‘Procedures bij de vondst van menselijke skeletmateriaal’ d.d. 19/07/2018 .

De sleuven worden ingeplant in functie van efficiënt grondverzet en de gekarteerde structuren. Hierbij wordt getracht elk gekarteerd oorlogsrelict optimaal aan te snijden. Indien nodig worden dwarssleuven en kijkvensters aangelegd teneinde de onderzoeksvragen te kunnen

beantwoorden. Enige aanpassing van het vooropgestelde sleuvenplan dient verantwoord te worden in de rapportage.

1.4.6 Onderzoekstechnieken

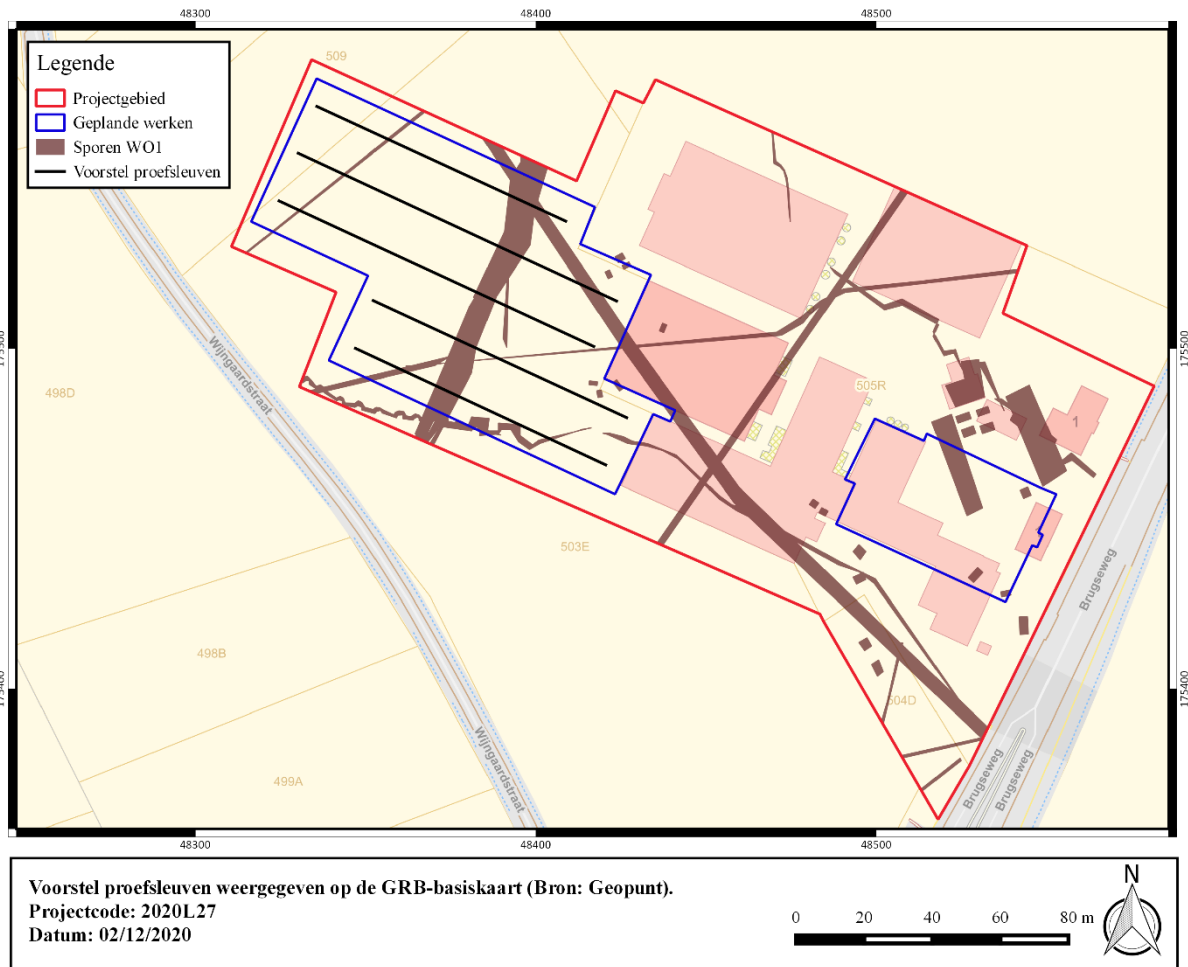
Het onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van ca. 7603 m². De proefsleuven dienen 10% van de onderzoekbare oppervlakte te beslaan met bijkomend ca. 2,5% aan kijkvensters of dwars/volgsleuven waar relevant. De kijkvensters dienen voldoende groot te zijn om een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen.

De proefsleuven worden aangelegd door een rupskraan met tandeloze bak, deze graafmachine dient over voldoende vermogen te beschikken om een vlotte werking te garanderen. De minimale breedte van de kraanbak bedraagt 2m. De proefsleuven worden laagsgewijs uitgegraven door de kraan, onder begeleiding van de veldwerkleider, tot op het archeologisch leesbaar niveau. Indien sprake is van meerdere sporenniveaus kan pas naar het dieperliggende gezakt worden indien het bovenliggende vrij is van sporen.

Tijdens het terreinwerk dient aandacht uit te gaan naar de bodemkundige situatie binnen het plangebied en de relatie met de aanwezige sporen. Hiervoor dienen, wanneer relevant, profielkolommen aangelegd te worden. Deze worden geïnterpreteerd door een aardkundige. Het vooronderzoek met ingreep in de bodem, zijnde veldwerk, verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

Conform de Code van Goede Praktijk artikel 9.3 ligt de beslissing tot natuurwetenschappelijke staalname bij de veldwerkleider. Bij voorkeur wordt in de prijsopmaak een stelpost voorzien die kan aangesproken worden voor natuurwetenschappelijk onderzoek indien dit nodig blijkt binnen het kader van het proefsleuvenonderzoek.

Figuur 2: Voorstel proefsleuven weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

1.4.7 Eventuele afwijkingen van de CGP

Voor het proefsleuvenonderzoek worden voornamelijk nog geen situaties verwacht waarin afgeweken zal moeten worden van de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

1.4.8 Noodzakelijke competenties van de uitvoerders

Het veldwerkteam bestaat minimaal uit:

- een veldwerkleider onder begeleiding van een erkend archeoloog, deze veldwerkleider heeft aantoonbare leidinggevende ervaring met proefsleuvenonderzoeken binnen het frontgebied van de Eerste Wereldoorlog.

- een assistent-archeoloog met aantoonbare ervaring inzake proefsleuvenonderzoek binnen het frontgebied van de Eerste Wereldoorlog.

- een aardkundige ondersteunt de archeologen bij de interpretatie van de bodemprofielen en waargenomen sporen. Hij/zij rapporteert over de bodemkundige waarnemingen.

- indien stoffelijke resten worden aangetroffen wordt het opgravingsteam bijgestaan door een fysisch antropoloog.

1.4.9 Vondsten

Overdracht van het archeologisch ensemble gebeurt na afloop van het archeologisch vooronderzoek conform artikels 5.2.1, 5.2.2 en 5.2.3 van het Onroerend Erfgoeddecreet. Vóór de start van het onderzoek worden door de erkende archeoloog en de initiatiefnemer duidelijke afspraken gemaakt met betrekking tot de overdracht van het archeologisch ensemble bij de eigenaar, het erkende onroerend erfgoeddepot of andere bewaarder van het archeologisch ensemble. Na het beëindigen van de verwerking en het opleveren van de eindrapportage vindt de overdracht van het opgravingsarchief plaats. Indien een vervolgonderzoek noodzakelijk blijkt, dient het opgravingsarchief integraal overgedragen te worden aan de uitvoerder van dit vervolgonderzoek.

1.5 Conclusie

De initiatiefnemer plant de realisatie van een nieuwbouwproject aan de Brugseweg te Langemark. Op basis van het bureauonderzoek en de reeds uitgevoerde historische studie dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een beduidende trefkans inzake relictten uit de Eerste Wereldoorlog. De aanwezigheid van oudere resten kan evenwel niet uitgesloten worden. Ter hoogte van het oostelijk deel van de geplande werken wordt de kans op kenniswinst bij verder onderzoek als te beperkt ingeschat. De meest geschikte onderzoeksmethode m.b.t. deze verwachting is een proefsleuvenonderzoek.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Stichelbaut, B. 2021. CHAL-rapport 129: Langemark-Poelkapelle: Cheddar Villa, Universiteit Gent, 29 p.

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.